СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 272. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 22. падолиста, 1927. VOL. XXXV. No. 272. Jersey City, N. J., Tuesday, November 22, 1927. THREE CENTS.

ЮНІЇ КЛИЧУТЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ДЛЯ СТРАЙКУЮЧИХ МАЙНЕРІВ

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРЕДЛОЖИТЬ КУЛИДЖОВИ МЕМОРІЯЛ.

ВАШИНҐТОН, 20. падолиста. — Американська Федерація Праці розіслала нині до всіх льокальних юній, які стоять з нею в звязку, а яких є коло 30,000, відозву за допомогою для страйкуючих майнерів мягкого вугля.

Заклик представляє тяжке положенє страйкуючих майнерів, головно з огляду на наближаючуся зиму. Він каже, що родини страйкарів не мають мешкання, поживи ні одіння. Їм грозять муки голоду й холоду. Тисячі з них викидають компанії з компанийких домів та живуть у бараках, виставлених майнерською юнією.

Скарбниця майнерської юнії вичерпана. Як громадянство не поспішить з допомогою, страйкуючим майнерам грозить руїна.

Президент Американської Федерації Праці Луис має бути завтра в президента Кулиджа та предложити йому меморіял про захованє урядників у майнерськім страйку.

ПИТАННЄ ОБНИЖЕННЯ ПОДАТКІВ.

ЗАПОВІДАЮТЬ ЗАВЗЯТУ БОРОТЬБУ ЗА СЮ СПРАВУ.

ВАШИНҐТОН, 19. падолиста. — У комітеті приходів палати послів почалися нині наради над питанием, як розділяти заповіджену знижку податків межи ріжні ґрупи податковців.

Зараз на вступі вигринули поважні трудности. Одні хотіли передовсім обнижки податку компаній, другі одиниць, що платять невеликі податки. З сього видно, що на слідуючій сесії конґресу розведеться завзята боротьба між партіями за се питаннє.

ЗДОГАДИ ЗА ПРЕЗИДІЯЛЬНІ ВИБОРИ.

ВАШИНҐТОН, 20. падолиста. — Місцева ґазета Нешенел Репоблик зарядила голосованнє серед редакторів американських ґазет та політичних діячів над питаннем, хто буде кандидатом при слідуючих президіяльних виборах. Вислід сього голосовання є певно цікавим показчиком політичних настроїв у краю.

Після сього голосовання, найбільше голосів заявилося за тим, щоби в 1928. кандидували з демократичної партії Смит, з републиканської Гувер.

Відомий адвокат і письменник др. Джан Джей Чепмен оголосив публичний лист у справі звіскої дискусії над питаннем, чи годиться Америці вибирати римо-католика президентом Злучених Держав. Як відомо, се питаннє виринуло через те, що найпопулярнійшим кандидатом демократичної партії на уряд президента є римо-католик Ал. Смит. Проти сього Смита виступив кілька місяців тому нюйорський адвокат Маршел з публичним листом, ставлячи йому ріжні запити про суперечність між американським патріотизмом а римо-католицькою вірою. Смит давав відтак відповідь, що такої суперечности нема. Тепер знова Чемпен витягає назад се саме питаннє, заявляючи, що Смит не говорив сього, що він у своїм серци думає.

Ся відповідь певно ворушила питаннє наново.

ПОКІНЧИВ СВАРКУ.

НЮ ЙОРК, 20. падолиста. — До одного з місцевих шпиталів привезено нині раненько 28-літного Мурина Александра, постріленого револьверовою кулею в руку. Ранений заявив, що його пострілив Мурин-полісмен Джансон з поліційного револьвера, не будучи тоді в службі.

Потягнений до відвічальности Джансон заявив, що він був ка хрестинах в одної муринської родини. Коли гості розходилися над раном домів і хазяйка стала видавати гостям ковти й капелюхи, двох мущин стало сваритися за один капелюх. Хазяйка тоді закликала Джансона, який тоді не мав служби й був у цивільнім одінню на хрестинах. Сей зараз виняв з кишені свій поліційний револьвер і всукувся з ним між двох мущин. Тут, як він каже, хтось калатнув його по голові так, що він упав на землю. Як піднявся на ноги, в ньому закипіла кров і він став стріляти з револьвера. Стрілив два рази. Одна куля застрягла в подушку на софі, а друга в руці Александра.

Полісмена арештовано. Поліційні рекорди показують, що він уже раз мав клопіт зі своєю горячою кровю та скорим уживанием револьвера.

З ЛЕТНИЦТВА.

ВАШИНҐТОН, 20. падолиста. — Анґлійський летун капітан Ґайлс вилетів вчора зі Сан Франциско в безперервну подорож до Ґаваї, звідки він хотів перелетіти до Нової Зеляндії. Його літак показався відразу несправним до лету, і летун вернувся назад по 45 хвилинах.

Російський інжинер Сікорський каже, що він будує для одного підприємства літаки на суму 1 міліона долярів.

Відома американська летичка Рут Елдер, котра хотіла бути першою жінкою, що перелетіла через Атлянтійський океан, почала нині виступати в нюйорському театрі Капітолю. Вона згодилася з одною ґрупою підприємців виступати через 100 днів по театрах ріжних міст. За се, як кажуть, вона має дістати 100,000 долярів.

МУССОЛІНІ ЗАБОРОНИВ РОБЛЕННЯ СОБІ ПОДАРУНКІВ.

РИМ, 19. падолиста. — Премієр Муссоліні рішив не принимати більше ніяких особистих дарунків. Се оповістив він при помочі півофіціяльного комунікату. У тім комунікаті проситься усіх, що хотілиби дати йому які дарунки, жертвувати їх для добродійних інституцій, або для заведень для публичного ужитку.

Усі дарунки, які одержав досі Муссоліні в роді предметів штуки, дорогоцінних книжок і т. п., жертвував він для публичних музеїв, бібліотек і шкіл.

ДОПОВНЕННЯ ПРИБІЧНОЇ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА.

ЛЬВІВ. — Львівське воєвідство доповнило прибічну раду урядового комісаря міста Львова. Згадана рада складається тепер із 70 членів. З Українців входять до ради: адвокат др. Говикович, Микола Ганкевич, о. Д. Лопатинський і директор М. Заячківський.

РОЗПРАВА ПРОТИ БІЛОРУСИНІВ У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — З Вильни доносять, що польська прокураторія закінчила вже слідство проти членів радикальної білоруської орґанізації робітників і селян „Громада". 490 обжалуваних стане перед польським судом, який переслухає около 1000 свідків.

СПЕКА У КРИМІ.

КИЇВ.—З Криму доносять, що там панують великі спеки. При кінці жовтня температура води виносила там 19 степенів Реоміра.

ПОШИРЕННЯ СІТКИ ПОЛІТОСВІТНИХ ШКІЛ ПЕРШОГО СТУПНЯ.

Нар. Комісаріят освіти дав розпорядження на місця поруч із сіткою лікпунктів поширити сітку політосвітних шкіл першого ступня для малописьменних. Відкривати такі школи мається в густо заселених та промислових районах. Нормальний термін навчання в тих школах повинен тревати 6 місяців на селі, а 1 рік у місті. Навчання повинно відбуватися мовою тієї національности, що до неї належать учні.

ОБСЛІДУВАННЯ ЗОЛОТОЇ БРАМИ.

Інспектура охорони памяток культури провадить обслідування Золотої Брами. Провадиться обслідування ґрунту навколо Золотої Брами та розкопується фундамент, продовження короткої стіни Золотої Брами. Розкопки, що ними керує проф. Ляскоронський, вже дали цікаві наслідки щодо будівельних прийомів князівської доби. Крім розкопів провадяться обміри Брами під керуванням проф. Моршлевського. Кошти на цю працю асиґнували Укрнаука та почасти Окрнаросвіта.

СТАЛІНЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗМІНИ НАЗВИ МІСТ — ЗІНОВЄВСЬКА И ТРОЦЬКА.

МОСКВА, 18. падолиста. — З Елизаветгороду, рідного села Зіновєва, доносять, що тамошні мешканці домагаються зміни назви сього міста, названого у 1919 Зіновєвськом, на Держинск. Р Ґатчини знова, яку названо Троцьк, доносять, що там домагаються зміни назви міста на Ґатчину.

КАТЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

При харківському ІНО працює науково-дослідча катедра історії української культури, в склад якої входять чотири секції: 1) секція історії України — керовник акад. Д. І. Багалій; 2) історії Росії — керовник проф. Веретенніков; 3) історії українського права— керовник проф. Максименко; 4) етнольоґії та краєзнавства — кер. проф. Ветухов. Цього року до катедри приєднано секцію історії України в Одесі, що нею керує проф. Слабченко. На чолі всієї катедри стоїть акад. Д. І. Багалій.

За останні півтора року катедра історії української культури видала два збірники: присвячений памяти О. Потебні і присвячений декабристам на Україні. Виходить з друку і третий, присвячений селянським рухам на Лівобережній Україні в XIX і XX віках. Друкується збірник секції етнольоґії.

ПУБЛІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІРМИ ПРО МАРКИ.

На днях вийшла друком філятелістична брошурка під наголовком:

Notes of the Russian Revolutionary Stamps, 1920-1922. Mongolia — its stamps, 1924-1927.

Видала її відома українська маркова фірма К. Лисюка в Ню Йорку.

Гр. К. Лисюк вважається в філятелістичних кругах справдішним авторітетом для марок бувшої російської імперії та держав, що повстали на її місце. На Межинародній Філятелістичній Виставі в Филаделфії в 1926 році він дістав був срібну медалю за свою збірку російських марок.

Отся книжочка говорить про революційні марки, що були видані в роки 1920—1922, та про марки, видані в Монґолії в роках 1924—1927. Книжочка видана зі смаком, на гарному папері, гарним друком і з виразними та гарно розложеними ілюстраціями. На ілюстраціях марок кілька разів приходить український тризуб.

ПАМЯТНИК МИХАЙЛОВИ КОЦЮБИНСЬКОМУ.

Всеукраїнська Академія Наук звернулася до Раднаркому України з клопотанням про відкриття памятника українському письменникові й громадянському діячеві Михайлови Коцюбинському. Академію повідомлено, що за постановою Раднаркому при Наркомсвіті орґанізовано в тій справі комісію.

УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ В РОСІЙСЬКІЙ СОЦІЯЛІСТИЧНІЙ ФЕД. РАД. РЕСПУБЛИКИ.

Щоб обслуговувати українське населення Р.С. Ф. Р. Р. рідною мовою, відкрито 574 школи першого ступня, 15 семирічок, 4 девятирічки, 5 шкіл другого ступня, 1 дитячий садок і 1 школу селянської молоді. Є також два відділи українською викладовою мовою при кубанськім і вороніжськім робітничих факультетах, 7 бібліотек, 4 клюби, 301 хата-читальня і 240 лікпунктів.

На північному Кавказі, де є 2.200 українського населення, є 238 українських шкіл, що покищо охоплює лишень 15% дітей. У вороніжській ґубернії, що має 1,076.052 Українців, є 140 шкіл першого ступня.

ЗБИРАННЯ СИЛ ПЕРЕД ВИБОРАМИ.

Що польський сойм буде зліквідований з кінцем падолиста, це вже не улягає жадному сумнівови. Справа ця починає чим раз більше хвилювати ті кола української суспільности, що привязують до цього акту велике значіння особистої карієри у виді осягненого мандату. Преса покищо мовчить і не зраджує свого схвильовання, одначе поза кулісами йдуть вже тепер гарячі приготування. УНДО, закриваючи себе з одної сторони пактом з сіоністами, намагається згуртувати біля себе як найбільше сил і помирити всіх своїх ворогів. В тій справі присвячені останні засідання, а навіть приватні конвентиклі.

Заклопотання помітне також в радикальному таборі, які щодалі бачуть, що на випадок виборів вони або сами будуть мусіли виступати, а через це числити на програну, або йти разом з УНДО-м.

Рухаються також хлібоїди з під знаку Даниловича, і вже тепер приготовляють ґрунт, заявляючи, що майбутній сойм повинен бачити в своїх мурах тільки чесну компанію хлібоїдів.

Ліва робітничо - селянська преса мовчить і не присвячує великого значіння до виборчої комедії.

ФАБРИКОВАННЯ ПОЛЬСЬКИХ ШКІЛ.

Польська влада всіма силами старається скрізь по українських містах і селах закладати польські школи, щоби тим способом виховати як найбільше польської інтеліґенції, а з другої сторони, щоби тим успішніще переводити польонізацію української дітвори. Діється це в ту пору, коли українському шкільництву кладеться колоди під ноги, коли задля формальних причин українські школи закривається. Найкращим цього прикладом польська ґімназія в Луцьку. Щоби ця ґімназія могла відбувати навчання постягано до неї всякий зброд, але вже по місяци дирекція приневолена була робити чистку, бо 50% учнів не виказали найменших кваліфікацій. Всеж таки ґімназію не закрито.

СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ ШЛЕ ДЕЛЕҐАЦІЮ НА КОНФЕРЕНЦІЮ ДЛЯ РОЗЗБРОЄНЬ

ЛІТВІНОВ ГОЛОВОЮ СОВІТСЬКОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ, ЩО ПОПРЕ ДОМАГАННЯ НІМЕЧЧИНИ.

МОСКВА, 19. падолиста. — Совітський Союз іменував М. Літвінова, підкомісаря заграничних справ, головою делеґації на конференцію для розброєнь. У склад делеґації входять найвизначніщі совітські державні мужі, як Луначарський, комісар освіти, Уґаров, член центрального екзекутивного Комітету, ґенерал Пуґачев, віцешеф ґенерального штабу й адмірал Беренс, бувший аташе в Лондоні.

Конференція для обмеження зброєнь відбудеться в Лондоні 30 падолиста. Присутність совітської делеґації на згаданій конференції може мати велике значіння з двох причин: по перше, Совітський Союз, беручи участь у конференції, буде приневолений також і сам роззброїтись, а його роззброєння буде мати як наслідок роззброєння Польщі й Румунії. По друге, Совітський Союз, попираючи домагання Німеччини, спричинить, що аліянтські держави, відповідно до постанов Версайського Мира, будуть мусіти теж роззброїтися. Версайський Мир постанавляє, що повне роззброєння Німеччини повинно бути вступом до роззброєння аліянтських держав.

РУМНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА ОПОЗИЦІЯ РІШИЛА ПОВАЛИТИ БРАТІЯНУ.

НЕ БУДУТЬ ПЛАТИТИ ПОДАТКІВ І ДАВАТИ РЕКРУТА.

БУКАРЕШТ, 20. падолиста. — Відбулися тут збори послів, що належать до Національно-Селянської Партії. Згадані посли зїхалися тут, коли премієр Братіяну заборонив Конґрес Національно-Селянської Партії, що мав відбутися у Альба Юлія.

Збори опозиційних послів тревали цілий день. На них виголошено кілька промов, у яких осуджено нелеґальність режіму Братіяну й висказано рішучий протест проти заборони відбуття конґресу в Альба Юлія. Рішено дальше ужити всіх леґальних средств як у парляменті так і поза парляментом, аби приневолети до уступлення правительство Братіяну.

Між средствами, які мають спричинити упадок правительства Братіяну, подано т. зв. „пасивний опір". Згаданий „пасивний опір" має полягати на відмовленню плачення податків і недаванню рекрута так довго, як довго є при владі правительство Братіяну.

СЕСТРА „ЕКС-КАЙЗЕРА" ВІЛЬГЕЛЬМА ВІДДАЛАСЯ ЗА РОСІЯНИНА ЗУБКОВА.

ЗАКЛЮЧЕННЮ СЬОГО ПОДРУЖА ПРОТИВИВСЯ ЕКСЦІСАР І ЦІЛА РОДИНА ГОГЕНЦОЛЛЄРНІВ.

БОНН, Німеччина, 19. падолиста. — „Екскайзер" Вільгельм дістав нового шваґра. Його сестра Вікторія фон Шаумбурґ-Ліппе, яка числить тепер 61 літ, віддалася за 27-літнього російського еміґранта Зубкова. Сьому подружжу противився як екскайзер, так і ціла родина Гогенцолернів. Свідками при заключенню подружжя був камердинер принцеси барон Золемахер і професор Рутнев. Зубков походить з дворянської родини; на еміґрації зубожів він до того степення, що був помивачем начиння, театральним танцюристом і фільмовим актором. Принцеса стратила через своє подружжя не лише княжий титул, але також і німецьке горожанство; крім сього виреклася її ціла родина. Маючи свій власний маєток, чується вона незалежною від нікого і тому поступає після власної вподоби.

КОМУНІСТИЧНА ПРОПАҐАНДА В ТУРЕЧЧИНІ.

ВИЗНАЧНІ ТУРКИ-КОМУНІСТИ СТОЯЛИ У ТІСНИХ ВЗАЄМИНАХ З АРКОСОМ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 19. падолиста. — Турецька поліція відкрила, що в Туреччині ведеться від довшого часу комуністична пропаґанда. Минулого літа прийшло було до страйку у фабриці тютюну через те, що фабричні робітники спротивилися тому, щоби пожертвувати свій одноднєвний зарібок на Національний Леткичий Фонд. Як тепер показується, у згаданій фабриці шириться комуністична аґітація, а керманичем сеї аґітації є др. Ведад Недім. Він оголосив недавно статтю в імени турецької соціялістичної партії селян і робітників, у якій взиває Турків, щоби прилучилися до комуністичної партії. Згаданий Недім стоїть у тісних взаєминах з Аркосом, совітською торговельною корпорацією. Другого визначного Турка, д-ра Шерифа Гусні, засуджено ще в 1923 році на 15 літ тюрми за бунтівничу аґітацію серед робітників і в правительственних кругах.

Дальше вислідила турецька поліція, що Третій Інтернаціонал рішив зробити Туреччину осідком комуністичної аґітації на Балкані. На балканській конференції, що відбулася минулого року, брало участь богато сторонників д-ра Недіма. На тій конференції рішено поділити Туреччину на віялети або провінції для лекшого ширення комуністичних засад серед турецьких робітників. Недавно була у Константинополі мадам Каменева, сестра Троцького. Прибула вона тут як делеґатка на літературну й соціяльну конференцію чужих націй. На принятю в її честь у совітській амбасаді брало участь богато визначних Турків.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РУТЕНСЬКА БАЙДУЖНІСТЬ

Гром. О. Костик з Гейзлетон, Па., переслав нам витинок з місцевої ґазети „Ди Плейн Спікер", в якій подана статистика національностей шкільних дітей цего міста. Між 27 національностями, до яких зачисляються шкільні діти, займають Українці 12 місце. І це саме спонукало гром. Костика до таких висновків:

„Хтось мігби думати, що нас, Українців, тут дійсно так мало. А це неправда, бо самих галицьких Українців є тут понад 250 родин, а кромі того 560 родин Українців з Закарпаття, або т. зв. Угорських Русинів. А Поляків тут всего 300 родин, Греків 200, а Росіян всего 25. І як жеж це могло статися, що коли ми займаємо в статистиці 12 місце, Поляки займають трете. Що більше, не тільки Греки, але навіть Росіяне стоять перед нами, хоч тих послідних всего 25 родин.

„Пояснити це можна тільки нашою темнотою і байдужністю, особливо цею послідною. Родичі не дбають цілком про те, до якої народности її дитину вписують, або самі вносять баламуцтво і записують себе як Ґаліціянів, Австріяків, або Поляків чи Москалів. А дитина сама не знає, що вона за одна. Не знають до того дуже часто й самі родичі і на запит подають метрику, а та вже наносить нам найбільше шкоди, бо головно з неї орентуються про нашу національність. І записують наших дітей як Ґріків і ось чому і в Гейзлетон Ґреки користають з нашої темноти і байдужности і передують перед нами".

Голос гром. Костика відноситься не тільки до одної гейзлетонської громади, а ледви чи не до кождої, де тільки живуть Українці. Прямо паленіти треба зі встиду, що по важких визвольних боях, коли то нам засіяло було сонце власної держави і коли ми всіми способами добиваємося далі своєї держави, мусимо боротися ще з такими останками темноти, рабства і байдужности. Урядові статистики тут і в Канаді виказують ще й досі надзвичайно мале число Українців, яке ніяк не відповідає дійсному числу нашої іміґрації. В старім краю наших братів замикають в тюрму і карають грішми, коли вони обстоюють в урядах і в школі своє українське імя, а ми тут по власній волі резиґнуємо зі своїх прав і підносимо ще число наших національних ворогів. І дивуємося, що й Американці числяться більше з нашими ворогами як з нами. А ми не вміємо навіть пошанувати свого національного імени і добровільно стаємо погноєм для других, до того ще наших ворогів. Тому по всіх наших орґанізаціях, на всіх вічах і зі всіх проповідниць повинка ще раз піти кампанія за тим, щоби вже раз скінчити з тим лихом, щоби кождий Українець записував себе і свої діти при всякій нагоді як тих, що є Українцями і походять з України. Особливо це послідне належить виразно підчеркнути.

„ВИСОКА ПОЛІТИКА" А РЕАЛЬНА ПРАЦЯ

Здається нема вже тепер жадного Українця, якийби шукав причини нашої невдачі у визвольній боротьбі за створення своєї суверенної держави виключно в міжнародних неприхильних нам відносинах. Всі ми тепер свідомі цего, що нашою невдачею була наша непідготовленість до тих кольосальних завдань, які спали на плечі нашого покоління. Українці не були підготовлені до створення своєї суверенної держави.

Світова війна вибухла в той час, коли український нарід тільки що почав пробуджуватися, коли з етноґрафічної маси почала кристалізуватися нація. Українська культура тільки що почала виходити з пелюшок, українська національна свідомість тільки що почала давати паростки, навіть не викристалізувавши свого національного імени. Нарід наш ще тільки пробуджувався з тяжкого вікового сну, що навіяла на нього неволя, як його кинуто в страшний вир жорстокої й тяжкої боротьби.

В тій кривавій боротьбі довелося мобілізувати всі живі сили фізичні та духові нашого народу. А коли їх почато мобілізувати, то виявилося, що їх занадто мало, а розвій подій все вимагав їх більше та більше. Якби ми були збудували в цей період нашої визвольної боротьби таку власну державу, яка остояласяб, то це булоби чудо із чудес, це булаби невідома річ з історії боротьби народів за своє визволення та створення ними своїх держав.

Між тим ще й досі трапляються серед нас люде, що всю невдачу нашу останніх десяти років приписують бракови якогось там „інформаційного бюра". Щоби отже маси народу розбиралися у внутрішній і заграничній політиці, береться дехто виховувати наш нарід на „дипльоматів". Без розуміння, скажім, справи Афґаністану, боротьби браманів з магомеданами в Індіях, або Панамського каналу і їх впливу на долю України, не буде взагалі України. Це є так звана „висока політика", яку дехто зі скрахованих дипльоматів пробує подати американській іміґрації як шлях який має принести нам власну державність. Що нам треба визнаватися в питаннях міжнародної політики, це річ самозрозуміла. Але не поможе нам ніяка дипльоматія і ніяке міжнародне положенне, коли ми не будемо собою уявляти реальної сили. І головне наше завданне творити ту силу, а залишити вже раз пусті фрази, політиканство і інтриґанство, яке властиво зветься в нас „високою політикою". Армія це не тільки штабовці. Тому не кожен з Українців мусить бути стратеґом. Міжнародня політика в життю держави це стратеґія, яку повинні знати спеціяльні штабовці, а не маси, бо маси її вивчити не можуть, бо для неї нема школи, а є тільки довголітний досвід, політичний такт і знання.

Нашому народови бракує ще елементарної просвіти. Бракує йому твердої, ясної національної свідомости, бо ще численні відлами нашого народу блукають в чужих кошарах. Ще багато наш нарід має психольоґічних хиб, що набув він в часи давного національного та політичного рабства. З нашої народної сами треба творити стійких національних бойців, а не перетворювати її в штаб, бо готов бути штаб, але без армії, як це вже було.

Придивімся от хочби до нашої іміґрації в Америці. Треба її числити на сотки тисяч старої, та друге стільки того покоління, що вже підросло може на міліон. А де вона, ця величезна маса? Ми знаємо майже в кождій місцевости активних працьовників з народа. Ми знаємо, що в національному життю на місцях активну участь беруть лише сотки, а то й десятки, а не тисячі й десятки тисяч, як то повинно булоби бути. Придивімся ближче й побачимо, що все одні й ті люди дають жертви на край, одні й тіж люди відгукуються активно на ріжні прояви нашого національного життя тут, але немає великої безіменної маси, як то повинно й могло би бути. Тяжкою працею, з великим зусиллям ряди активних українських мас в Америці побільшуються. І це побільшенне треба завдячити не „високій політиці", не тим ріжним крикунам, говорунам, критикам, що попід небо літають мріями, а в практичному життю сіють лише роздор, ненависть та гальмують національну активність наших іміґрантів.

Нам треба повести нашу іміґрацію по шляху культурного та економічного поступу, а також політичної свідомости; нам треба шкіл, банків і т. п. Досить гарних, але пустих фраз, бо їх вже нудно слухати, а пора братися до муравлиної, щоденної праці, яка гуртувалаб нашу іміґрацію і звертала її духові і фізичні сили на поліпшення нашого биту в Америці та поліпшення долі наших братів в старім краю.

НАЦІОНАЛІЗМ, СОЦІЯЛІЗМ, А УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ.

Великий німецький теоретик научного соціялізму Карло Маркс сказав, що „революції це льокомотиви історії.

Цей ядерний висказ незвичайно влучно характеризує ваґу революції в історії народів — кожда революція творила нову епоху в історії даного народу, звертала історію більших або менших національних, державних, ба й територіяльних комплексів в новім напрямку.

Так — справді — революції це льокомотиви історії і людства.

Але того марксівського висказу не можна собі толкувати з чисто матеріялістичної точки погляду. Бо що є сутевою, так сказатиб, життевою частиною льокомотиви, як не спосібність передавати витворену енерґію пари в енерґію руху, який відтак везе великий поїзд сотками миль? Значить, не сама штудерно збудована машина, але енерґія, яка в цій машині витворюється, є отсим живчиком, який свого часу викликав теж свого рода революцію простору й лучби.

Щож являється животворним товчком революцій, цих льокомотив історії людства? Яка ідея пре етнічні маси в темпі залізничого поїзду вперед і дає їм силу до розторощення тюрми — неволі, в якій вони досі терпіли, до знищення гнобителя, а вслід за тим до сформовання власної держави?

— Цим животворним товчком є національна ідея, є державницький націоналізм, який формує волю до влади, який лучить цілу націю під один спільний стяг в одноцільний революційний фронт. — Цей фронт звертається різко і непримиримо супроти всіх, котрі стають на поперек стремлінням нації, яка добуває своє найвище право, яка самоозначується у своїй власній державі.

Революція все творила національні держави! Так повстала національна французька республика; в подібний спосіб добули собі державно-національну самостійність американські держави на півдні і півночи, в той спосіб повстала зединена Італія й инші новітні національні держави. Націоналізм цих народів був тим творчим чинником, якому вони завдячують успіх своїх визвольних змагань і він ще й досі має незвичайну перевагу над всіми прочими проявами політичного й суспільного життя цих народів і їх держав. Націоналізм забезпечує їм державну суверенність і дає імпульс до політичної, культурної тай економічної експанзії. Тут зачинається переломова фаза націоналізму, який переходить у вузько зоольоґічний шовінізм та капіталістичний імперіялізм. Імперіялісти тай шовіністи не вдоволяються закріпленням свого державництва на своїй суто національній території; вони намагаються нагально засимілювати або й зовсім знищити національні меншости, які осталися в межах національної держави побідників або попали туди шляхом окупації чи анексії. Так поступали Анґлійці з Ірляндцями або Мадяри зі Словаками, Хорватами, Румунами й Українцями, хоч також мали свою революційну традицію, свого Кошута.

Найяркіщий зразок такого озвірілого шовінізму дає саме Польща, проти якої ми, національні революціонери, підняли боротьбу на життя й смерть. Польща має теж революційну традицію про польські повстання. Як би не говорити, всеж таки були вони зривом польського націоналізму, правда дуже обмеженого, бо ані селянство ані прочі трудові кляси не відгукнулися масово на заклик польських повстанців.

Аж щойно в останніх десятках літ орґанізувалося польське революційне підпілля головно в Конґресівці, яке підняло боротьбу з царським режімом. Але вже тоді ясно було, що польські революціонери не вдоволяться відбудованням Польщі в етноґрафічних межах але посягнуть по українські, білоруські та литовські землі, не питаючись, чи непольське населення цих земель схоче якоїнебудь державної спілки з Польщею.

Той фальшивий націоналізм так їх засліпив, що вони, тіже самі революціонери, сплямили свій боевий стяг у крови сусідних народів, які також нічого иншого не хотіли, як лиш построїти на своїй землі національні держави.

Перейдім тепер до соціялізму. Якуж ролю грає соціялізм в революційному русі ріжних народів, а зокрема, яку ролю може він відограти в українській національній революції?

Соціялізм, як суспільне явище, вже по своїй природі мусить революціонізувати як найширші трудові маси. Він є рішучим противником всякого гнету, отже так само соціяльного як і національного, бо й національний гнет проявляється не лиш в національно-культурній чи політичній ділянці, але давить та руйнує гноблених якраз під економічно-соціяльним оглядом.

Вже велика французька революція, яка з деспотичної держави сформувала національну французьку республику, мала глибокий соціяльний підклад. Вонаж проголосила права людини: „свободу, рівність, братерство", які модерний соціялізм научним методом розслідив і скодифікував. Сьогодня хіба люди з наївно-примітивним поглядом перечити-муть досвідам революції, що національно-політичне визволення неможливе без національно-економічної еманципації трудових мас, або — як вони кажуть — перш усього добути власну державу, а опісля подумати над уладнанням такого соціяльного устрою в цій державі, який відповідати-ме потребам його громадян.

Траґедія української революції лежить саме в тому, що не було зґармонізовання національного моменту зі соціяльним, що поодинокі верстви і кляси йшли поруч, ба часто й проти себе, замісць іти одною лавою до спільної мети. На Великій Україні побідив соціяльний момент, бо мусів побідити, з огляду на незрівнану чисельну перевагу трудових мас, які не мали иншого вибору, як лиш той, що остався живим фактом, а саме зорганізованне української радянської республики, рятуючи тим чином бодай череп українських земель від чужої окупації. Польські соціялісти-революціонери захопили тоді західно-українські землі та велику частину Білорусі і Литви, жертвуючи їх ненаситному молохови польського імперіялізму.

Українська національна революція, яка має завдання визволити західно-українські землі зпід ляцького ярма, якоб воно не було, повинна направити сю страшну помилку, яку зробили провідники революційного руху в 1918-1920 роках і ми певні в сьому, що вона це зробить, що вона обєднає всі суспільні верстви західної віти українського народа в один боевий-революційний фронт супроти Ляхів-гнобителів, Ляхів-грабіжників, Ляхів-імперіялістів.

Націоналізм і соціялізм не виключаються, але доповнюються; оба чинники можуть посунути справу національної революції вперед, треба тільки здати собі ясно справу з питання, хто з ким, за що, та для кого має боротися проти Польщі.

Революційна боротьба на наших західних землях не сміє забагнитися вузько партійними міркуваннями, або якимсь фальшиво зрозумілим еґоїстичним опортунізмом.

В даний момент всі вороги Польщі, а є їх теж доволі, є нашими природними союзниками, хоч їх мета і не є нашою, бо нашою метою є визволення західно-українських земель зпід ляцької кормиги і злука з матірним пнем в одну самостійну національну українську республику.

Українська національна революція мусить обняти всі національні і соціяльні круги нашого громадянства, бо тільки під тою умовою її побіда певна. — („Український Революціонер").

Народ злама його одчай
І з попелу страшних пожарів
Як фенікс, встане Рідний Край,
Країна вільних господарів.

С. Черкасенко.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. пп. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1928 для членів У. Н. Союза вже розпочалася і що вже вислано календарі на адреси пп. Секретарів для слідуючих відділів:

Вислано почтою дня 19. падолиста: Від. 3, 4, 9, 12, 14, 21, 23, 26, 27, 29, 33, 36, 39, 44, 45, 47, 51, 52, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 64, 66, 67, 72, 74, 78, 79, 82, 84, 88, 89, 93, 115, 116, 117, 119, 121, 126, 128, 129, 131, 138, 141, 143, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 158, 164, 167, 169, 171, 172, 176, 178, 187, 192, 194, 195, 199, 200, 204, 207, 208, 209, 210, 216, 219, 222, 224, 228, 231, 233, 238, 241, 244, 246, 248, 250, 253, 256, 257, 258, 260, 261, 262, 267, 269.

Вислано експресом дня 19. падолиста: Від. 50, 75, 97, 100, 107, 108, 118.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адміністрацію Свободи.

В. Будзиновський.

PRAWEM I LEWEM.

3)

В р. 1606 брати Фредри вдерлися з челядию до костела в Библі і стали рубати Яна Ожеховського. Челядь Фредрів випалила до него з мушкетів і вбила. Брат убитого обжалував Фридрів, але ще в тім самім році замирився з ними і від обжалування відступив.

В р. 1613 коломийські міщани замордували шляхтича Блудницького і двох його слуг. Син вбитого завдав до суду провідників нападу та добився присуду інфамії, смерти і конфіскати маєтків. В р. 1920 привернув засуджених назад до чести, бо родина вбитого помирилася з убийником.

Строга кара за невиконанне присудів повинна була обезпечити виконанне присудів в спорах цивільних. Але в практиці ті кари тратили свою вартість через цивільну судову процедуру. Процес в маєткових справах був дуже коштовний і таягнувся десятки років. Коли довголітний процес закінчився присудом, то сторона, котра програла, могла ізза якихось формальних похибок чи недостач в процесі присуд звалити. Кождий присуд таки зараз уневажнювано. Звичайно відкладано виконанне на шість місяців, даючи засудженому з королівської канцелярії „ґлейт" (лист безпеки).

Два брати, Олекса і Марко Лаґодовські замордували в р. 1626 публично і в білий день у Львові свого рідного, але спольщеного брата Станислава. Хоч на них було вже 7 баніцій за инші справи, ніхто їх за сей морд не процесує. Аж по трех роках соймовий суд засуджує обох на баніцію й інфамію. Жаден староста не спіймав їх, щоби скарати на горло. За те гетьман Конєцпольскі зараз по засуді дає „ґлейт" Маркови. В р. 1633 сам король Володислав IV. повертає Маркови всі права і почести.

В королівських позвах з р. 1613 читаємо, що Йосиф Цеклінькі обжалуваний о: „головну зраду, обиду маєстату, військовий бунт, зломанне жовнярської присяги, отверту зраду перед ворогом, насильства, рабунки, крадіж московських коронних преціозів, дефравдацію великанських сум з публичного скарбу і инші безчисленні лотровства та злочини". Хоч би не знати хто над таким злочинцем змилосердився, то помилування такий не сміє дістати від найвисшого отамана державної армії, ані від коронованого начальника держави. Але як в многих, так і в сім случаю сталося таке, що в иншій державі було немислиме. Зараз на другий рік Цеклінькі „будучи королівським декретом засуджений і виключений зі суспільности річи посполитої", дістав за згодою короля „ґлейт" від гетьмана Жулкевского. На добавок сей „ґлейт" проклямовано на чотирох рогах міста Львова. Злочинець дістав „ґлейт" на свою просьбу, щоби йому позволено „строгість права змякшити хоробрим і відважним поступком".

В р. 1656 два брати Дибовські з товаришами напали на Яроцьких в Голучкові і підпалили двір. Їх челядь мордувала втікаючих з горіючого двора. Вбили Яроцького і сім инших шляхтичів. По році одного з Дибовських зарубав брат вбитого Яроцького. Другого Дубовського трибунал засудив на інфамію і смерть. Король скасував інфамію і кару смерти, бо засуджений дав кождій вдові помордованих ним шляхтичів якісь гроші. Вони сквітували його з крови своїх мужів та звільнили його від власної та законної мести.

М. Осоліньскі, пан 29 сіл в Перемищині вислав р. 1657 проти свого братанича в Грузьовій своїх гайдуків. Вони в ночи підпалили двір. Вся служба згоріла живцем. Братанича гайдуки спіймали і виконуючи приказ свого пана, відрубали йому голову, злупили з неї шкіру з чуприною, а трупа вкинули в огонь горіючого двора. Злуплену чуприну занесли свому панови. Брат замордованого вніс до суду протест і справі дав спокій. Злочинця не скарали.

Як всі карні, так і всі цивільні присуди тратили свою практичну вартість через те, що державна влада, покликана виконувати присуди, або делятори в тім помагати, майже ніколи не виконувала і майже ніколи не помагала. Через те невиконуванне присудів державною владою в Польщі був фактичний брак виконуючої влади. Ріжні були причини, чому польські старости не виконували присудів і не помагали виконувати делятором.

Староство діставав хтось не лиш на те, щоби доходи з маєтків приділених до староства згортав виключно до своєї кишені. З тих доходів староста був обовязаний удержувати старостинський уряд з судом і потрібну до виконування державної влади старостинську мілію. Старости шкодували гроший на міліцію і мали її замало, щоби виконати присуд на шляхтичу, котрий або мав сам більше війська ніж староста, або мав до розпорядимости міліції своїх сусідів.

Засуджений на смерть Бялоскурскі жив собі преспокійно 7 літ, аж спіймав його в р. 1629 особистий ворог, передав його сяніцькому старості і сповістив про се короля. Король приказав Бялоскурского стяти. Свояк злочинця, каштелян Зборовскі впав з 500 вояками і 8 гарматами до Сянока, увільнив Бялоскурского і взяв з собою.

В р. 1666 перемиський староста Мадаліньскі хотів виекзеквувати на маєтку Красіцкого декрет трибуналу. Красіцкі поставив проти него своїх хлопів, котрі пана старосту привитали градом каміння і тяжко покалічили його. Староста ледви втік з життем.

Щоби рішити спір Сколовського з Казановським о межу між Хлібчином і Коршовом, приїхав на місце галицький коморник. Казановскі вивів проти него своє військо з гарматами і крикнув: „Ані кроку далі по земли! Позволю йти далі тільки по небі, або попід землю, або перескочити". Коморник мусів відїхати. Військо Казановского стріляло за ним, але на щастє кулі минули його.

Коли сам староста не мав сили потрібної до виконання присуду, чи мандату короля, то на зазив старости, чи на зазив самого короля обовязана була зійтися заэброєна шляхта землі і дати старості поміч. Коли карна експедиція була проти дуже сильного вельможі, або проти шляхтича, з котрим симпатизували сусіди, то шляхта боялася дати старості поміч, або й не хотіла.

В р. 1603 старостинські і королівські універсали поклкали шляхту Сянiччини проти інфаміса Тарновського. Явилися тільки два шляхтичі. Волинська шляхтянка (Українка) Борзобогата наїздила маєтки сусідів. З королівського приказу пішло на неї загальне ополченне воєвідства. Як серіозно шляхта пішла за приказом короля, свідчить вислід сеї карної експедиції. Борзобогата наділа панцир, сіла на коня, станула на чолі свого війська з хоругвами, музикою і гарматами, та зпід свого замку проґнала ту шляхотську „армію".

Проти відпорних староста не мав сили, отже ніякої сили не мали судові декрети, ні королівські мандати. Хоч і знайшовся староста, котрий хотів і мав силу виконати присуд трибуналу чи королівський декрет, то не робив сесго, бо мусів потерпати, що за виконанне обовязку, приказу, чи засуду скарає його не хто инший, як той, що присуд, чи приказ видав. Староста боявся, що за се його самого засудять ті судді, котрих присуд він виконав!

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Падолистове Свято.

День 6-го падолиста б. р., в якім наша громада святкувала память української державности і память погибших героїв за волю Неньки України, був днем великого торжества. В сей день пертамбойська українська громада дала доказ своєї солідарности і національної свідомости.

О год. 10.30 рано всі місцеві українські товариства, братства й сестрицтво вийшло в похід. Похід почали молоденькі члени шкільного товариства „Луг", які йшли в синьо-жовтих шапочках з хоруговками в руках і з прапорами на переді. Дальше продовжувався дворядовий похід шкільної дітвори, якої було понад чотири сотні. За дітьми йшли сестрицтво, товариства і братства, кожне з своїми прапорами. В поході взяла участь майже ціла українська пертамбойська громада і сим заманіфестувалася перед чужинцями своєю великою силою. Похід удався до церкви Усп. Пр. Діви при Вейн Ст., де по Сл. Божій на церковній площі відправив о. М. Лисяк панахиду за всіх погибших в боротьбі з ворогами за волю України. При панахиді зложено $23.00 на інвалідів.

По панахиді всі походом повернули до Української Галі при Стейт Ст., де похід закінчився.

О 7-ій годині вечер в Українській Галі розпочалася друга часть святочного дня концертом. На сцені видніла виложена могила, а уставлений хор тов. „Боян" разом з шкільним тов. „Луг" в синьо-жовтих шапочках і лентах творили собою немов вінець довкола могили з ріжнобарвних цвітів.

Предсідник комітету падолистового свята, гр. Іван Ваверчак короткими словами отворив сю торжественну хвилю, а хор тов. „Боян" під дригентурою Й. Букати відспівав: Американсько-Український гимн і Боже Великий (молитва за Україну). По сім п. Ревюк, головний редактор „Свободи" виголосив святочну промову, в якій вияснив, чому це український народ так торжественно обходить се падолистове свято.

„Се торжество, — сказав бесідник — є доказом, що ми не думаємо остати в неволі. Се доказом, що в нас є то бажання стати вільним, свобідним народом. І чи скорше чи пізнійше те бажання принесе нам ту волю, за яку віддали своє життє ті, за котрих ми нині так торжественно память обходимо. Що не вдалося нам задержати независимости своєї держави, через се ми не повинні — сказав бесідник — тратити охоти і надії стати вільним народом, і не повинні ми звалювати вину на провідників нашого народу за се, що не всилі були вдержати здобутої державности. Нарід, — сказав бесідник — подібний до дитини, яка починає робити перші кроки в своїм життю. Як нема дитини, щоби в науці ходження не упала, так нема і народу, якому не прийшлось би в змаганнях і в боротьбі за свободу упадати. Як не можна назвати ту матір мудрою, котра карає дитину за се, що не може ходити і паде, так не можна назвати такого народу свідомим, котрий карає борців за невинні їх упадки при здобуттю свободи.

По сім виступала дівчинка, членк. шкільного тов. „Луг", яка мала промову до українських дітий:

„Любі сестрички і братчики: Нема для нас веселійших хвиль в нашім молоденькім життю як ті, коли ми разом з нашими любими родичами сходимося тут, щоби віддати спільно честь тим великим людям, які поклали своє життє за волю (свободу) нашого поневоленого народу. Ми ще вповні не розуміємо величі і значіння того великого торжества, яке ми днесь обходимо, бо ми ще малі, однак ми вже розуміємо, що віддати життє за другого, за народ, се є найбільша посвята. Се може зробити тільки той, в кого серце переповнене великою любовою до свого народу. І тому для таких від нас належиться найбільша подяка і пошана. І нинішна торжественна хвиля най буде для нас, українські діти, хвилею постанови, що й ми підемо тою дорогою, якою йшли ті, що вже спочивають в могилах.

„Спіть спокійно, українські герої, а ми, українські діти, в нинішне свято прирікаємо бути тим цвітом, на якім має повстати плід, засіяний вашими кістками і зрошений вашою кровю.

„Спіть спокійно! — і дожидайте того часу, коли український народ скине з себе тяжке ярмо і стане радуватись та Ненька-Україна, за котру ви своє життє віддали".

В дальшій части святочного концерту були співи і декламації, живий образ сиріток при могилі, при дібраній декламації, яку віддеклямувала А. Будняк. Діти дуже гарно вивязалися в своїх виступах, а публика подивляла вишколеннє дітвори, нагороджуючи її грімкими оплесками. Другу часть святочного концерту виконало тов. „Боян". Були це хоральні точки на переміну з деклямаціями, які випали добре.

Треба ще згадати за перешкоди, які звичайно являються на наших концертах та святочних виступах. В так великім числі дібраної публики на концерті знайшлися і такі одиниці, що своїм захованнєм не вшанували тої святочної хвилі, а що більше, в галі (при вході), завели переговори, так що публика була змушена оглядатися, що се сталося? Показалося, що якийсь приблуда заблукав на концерт. Не сподобалися йому слова про Україну, які говорив п. Ревюк, як також виголошена п-ною Гаврилко поезія Т. Шевченка „До Основяненка". Сей простак почав виявляти своє невдоволеннє, з чого повстало мале замішаннє. В подібних случаях повинен заряд, зглядно комітет, старатися так, щоби ані публиці ані тим, що беруть чинну участь у виступах, такі осібняки не перешкаджали.

При кінці о. М. Лисяк підніс заслуги всіх, котрі причинилися до звеличання народнього свята, а головно підніс заслуги Й. Букати за вишколеннє шкільної дітвори і хору. Наша громада — сказав бесідник — може тепер стати взором другим громадам. Гр. Іван Ваверчак рівнож подякував всім учасникам свята і по відспіванню українського гимну „Ще не вмерла Україна" закінчено свято.

Учасник.

—o—

РОДИННА ДРАМА (РОЗБИВАЧ СЕЙФІВ) — БРІҐС

ЧЕСТЕР, ПА.

Свято Української Державности.

Заходом Січи ім. Петра Конашевича Сагайдачного відбулося в нас Свято Української Державности.

Свято було влаштоване у величавій галі Synagogue Center. По відслоненню завіси побачили присутні на прегарно прикрашеній живими квітами сцені зеленю вкриту могилу з оригінальним, березовим хрестом, на якому виднів синьо-жовтий стяг. Побіч могили стояла гармата, а на переді уставлені три кріси з ножами. Над сценою видніла напись: „Борцям за Волю України 1918". Цей сумний, а рівночасно радісний образ викликав у присутних дивні почування.

По хвилі почала входити на сцену, до могили, шкільна дітвора і зложивши поодиноко китиці живих квітів на могилі, клячучи відмовила коротку молитву, а відтак стоячи відспівала пісню „О Україно". У тому місці дві жінки зі „Союза Українок" передали в руки дітей гарний вінець, який діти зложили на могилі. По тій, до глибини серця зворушаючій сцені виголосив святочну промову в українській мові гр. Володимир Білоруський, місцевий учитель. Промова була глибоко обдумана і вельми патріотична, яка припала всім до вподоби; викликала вона у присутних сильну віру нашого народу. Не припала вона одначе до вподоби деяким одиницям, яким ляцько-панське червоно-біле ярмо до вподоби, усім прихвостням і наймитам шляхоцької Польщі і прислужникам політики о. Маньоського; не до вподоби вона була і тим, що за грубе циґаро і чарку муншайну готові продати і зрадити всі наші національні святощі.

Другу промову, в англійській мові, виголосив д. Михайло Дармограй з Филаделфії. Його промова не менше першої підбадьорила слухачів, передусім молодіж і дітвору, а серед чужинців викликала пошану до визвольних змагань українського народу.

Опісля слідували сольові кусники співака артиста гр. Михайла Зазуляка і молодої співачки Ярослави Білоруської.

Гр. Михайло Зазуляк відспівав шість пісень дійсно по мистецьки, за що публика нагородила його грімкими оплесками. П-а Я. Білоруська відспівала чотири оперові композиції в українській мові, одну в англійській і два дуети з гр. М. Зазуляком. Молоденька наша співачка своїм принадним голосом захопила публику, за що складаємо їй щирі бажання у її будуччині.

Нашим співакам акомпанювала відома пяністка Катерина Дубас з Филаделфії, яка зробила нам тим велику прислугу.

Треба зазначити, що у святі взяли участь і американські артисти як: Mr. Carl Nocka, барітон; Mr. Joseph Hopkins, скрипак; і пяністка Mrs. F. Bottomley Smith. Публика приняла їх дуже сердечно.

Місцевий хор під управою гром. Омеляна Погорецького з Филаделфії відспівав удатно чотири довші твори. Помимо короткого вишколення, хоровий спів був вповні вдоволяючий.

Поміж солями і хором були оригінальні, повні сили і завзяття, віри у свої сили і пімсти, деклямації. Деклямували гр. Іван Бокайло, п-на Марія Лавриківна і шкільні діти: Анна Василюківна, Катерина Стеціївна, Іван Коваль і Володимир Яворський.

Підчас виголошування деклямацій дивний дух вступив до сердець усіх присутних. Мимохіть затискались мозолисті кулаки чорноробів, а уста промовляли: „Пімсти! Смерть ворогам українського народу". Врочиста була хвиля і такий же дух панував між усіми, не виключаючи і чужинців, які, подивляючи наші визвольні змагання і нашу пісню, бажали нам кращого завтра.

Між точками орхестра гр. Кедичави з Филаделфії відіграла кілька патріотичних утворів.

Січ ім. П. К. Сагайдачного мусить бути дійсно вдячною всім артистам за це свято, а особливо гром. Володимирови Білоруському, який був ініціятором цього свята, як рівнож гостям і всім тим, що причинились до цего великого свята.

Слід надмінити, що свято це влаштоване було на жидівській галі, під шестираменньою звіздою. Чому? Відповідь коротка: „бо ми бідні". Бідні, хоч нас много і ми багаті. Купували ми, будували ми, а не собі. Давали ми кервавицю, та не собі, не для грядучих наших поколінь. Нічого не доробились, а діждались цього, що на приказ рутенських прислужників бють нас і проганяють з церкви „black jack-ами", як се мало в нас місце дня 30 жовтня б. р. Того дня полилася кров нашого чорнороба у церкві.

Схиливши наші голови, кланяємось то Полякам, то Литовцям, то Жидам, а свойого ріднього кутка не маємо. Пора вже нам піднести гордо вгору голови, пора нам розважно подумати над самими собою і обдумане перемінити в діло, довершити. Тут маю на думці будову „Рідньої Хати". Не таймо часу, ставаймо до праці, до будови народньої Твердині. Вірте мені, що при добрій волі, зрозумінні важного завдання, пожертвуванню й спільному довірю 10-літні роковини Української Державности обходити зможемо вже цілком певно під тризубом у своїй хаті.

Про цей концерт була дуже гарна згадка в тутешніх англійських часописях.

Січовик.

ЯК ОРҐАНІЗУЮТЬ ПОМІЧ ДЛЯ ПОТЕРПІВШИХ ВІД ПОВЕНИ.

КАЛУМЕТ СИТІ, ІЛЛ. Тов. ім. Івана Франка, від. 80. У. Н. Союза, відограє на дохід потерпівших від повені в Галичині прекрасну комедію **Чорт не Баба"** в суботу, 26. падолиста б. р., в гали Білого Орла, 402 — 155 ул. Початок о год. 6. вечером. Перед і по представленню танці і забава. На се представлення і забаву запрошуєсь всіх щирих Українців місцевих і позамісцевих як з Іст Гемонд, Іст Шикаго і Ґери. Приходіть всі і поможіть голодним братам в старім краю. 272

—o—

БОФАЛО, Н. Й. Заходом 8-ох українських Орґанізацій несення помочі потерпівшим від повені на Західній Україні відбудеться **Величавий Концерт** в четвер, 24. падолиста, 1927. Початок точно о год. 3-ій пополудні. Вступ 50 центів. По концерті забава. Весь дохід призначений потерпівшим братам від повені на Західній Україні. Кождий Українець та Українка без ріжниці переконання, повинні взяти участь в цьому концерті. Поминаючи, що будете задоволені, Ви цим поможете голодуючим і бездомним нашим братам. Бо голод і холод заставили наших братів просити нас о поміч і ми мусимо дати їм негайно поміч.
272 Комітет.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

СПРОСТОВАННЄ ПОХИБОК.

В ч. 271. з дня 21. падолиста в звіті з Конґресу Обєднання пропущено в списі членів комітету для викінчення справи дому бувшого У. Н. Комітету імена громадян Грицея й Шабатури.

В новинці з Ню Йорку про справу Народного Дому перед судом через похибку було подано, що одним з директорів є гр. Микита Ґуґла. Має бути: Микита Ґула.

ЧЕТВЕРТИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

(ПРОТОКОЛ НАРАД).

(10)

Др. Мишуга реферує справу Реорґанізації Обєднання в той спосіб:

Вже на підставі того, що тут було досі говорене, прийдуть Шановні Делеґати до переконання, що Обєднаннє мусить бути зреорґанізоване з двох причин:

1) Тому, щоби не повторилася більше така історія, яку ми пережили сеї каденції, коли самі наші члени термосили орґанізацією і вязали їй руки. В Обєднанню не повинно бути місця для тих, що остають членами на те, щоби нічого для орґанізації не робити і або приглядатися роботі других мовчки, будучи індиферентним, або навіть її шкодити. Членами нашої орґанізації були: У. Н. Союз, Провидінє, Народна Поміч, Згода Брацтв, Січова Орґанізація, Ліґа Американських Горожан і Ліґа Ветеранів. Оскільки вони виповнили свої завдання супроти Обєднання, судіть самі, а оскільки шкодили: беріть під увагу наступ гетьманської Січи. Через те пропонуємо, щоби Обєднаннє було надалі обєднаннєм орґанізацій, але не центральних, а всіх тих місцевих Брацтв, Товариств, Сестрицтв, Клюбів, Народних Домів, Просвіт, Січей, що розкинені по цілій Америці. Всі вони повинні стати самостійними членами Обєднання, без огляду на те, чи вони звязані з одною з тих 7 центральних Орґанізацій, що були членами основниками Обєднання, чи ні. Це одно, а далі пропонуємо, щоби

2) Обєднаннє поширило тепер свою діяльність на справи, звязані з нашим народним життям в Америці, а то: перебрало в свої руки провід в шкільництві, а рівнож і всі ті справи, що вяжуться стисло з американським життям, а які досі належали до Ліґи Американських Горожан і Ліґи Ветеранів. Попри те хочемо, щоби Обєднаннє стало тим осередком, в якім згуртуються Демократичні Січи, які не годяться з гетьманською Січовою Централею в Шикаґо. Все те мусить знайти свій вираз в статуті. Кромі сего заходить потреба творення місцевих Обєднань та опреділення їх діяльности. І це треба обняти статутом. Ширше про те не говорю, бо це вже було обговорено на послідним річнім Засіданню Виконавчого Комітету. Тому вношу:

а) На доповнення статута двома новими артикулами про: **Комісії і Місцеве Обєднання.**

б) На зміну **§§ 2, 10, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 28,** в такім дусі:

1) НАЗВА остає давня: ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

2) ОБЄДНАННЄ це обєднуюча, політично-культурна і гуманітарна орґанізація американських Українців.

3) ЧЛЕНАМИ ОБЄДНАННЯ являються ті економічні, просвітні, професіональні, чи політичні українські орґанізації в Америці, які годяться на програму і статут Обєднання, остають з ним в фактичному звязку та попирають його акцію.

4) В Конґресі беруть участь делеґати поодиноких місцевих орґанізацій. Кожда орґанізація має право вислати одного делеґата. Кромі сего можуть брати участь представники урядів Центральних Допомогових чи яких других Центральних Українських Орґанізацій в Америці і редактори українських видавництв, якщо одні і другі остають в звязку з Обєднаннєм і попирають його акцію.

5) ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ОБЄДНАННЯ складається з 20 членів, вибраних Конґресом.

6) Українські орґанізації по місцях творять Місцеве Обєднаннє, яке носить назву: ОБЄДНАННЄ УКРАЇНЦІВ В. . . .

Місцеве Обєднаннє вибирає кождого року місцевий уряд з предсідателя, заступника, двох секретарів, касієра і трох контрольорів.

Місцеве Обєднаннє веде контролю над збірковою акцією даної місцевости, займається влаштованнєм національних свят, походів, веде контролю над місцевою школою, виготовляє і висилає збіркові звіти до часописей і т. п.

7) Для спеціяльних культурно-освітних чи других справ можуть бути покликані до життя Конґресом або Головним Урядом після вказівок Конґресу спеціяльні КОМІСІЇ.

Такі Комісії користуються автономним статутом, затвердженим Конґресом або Головним Урядом, який має рівнож контролю над діяльністю Комісій.

Дискусію над реорґанізацією Обєднання рішено повести аж по прочитанню всіх рефератів.

В той спосіб приступлено до дальшої точки програми.

Гром. Осип Стеткевич виголошує реферат на тему

Реорґанізація Української Школи в Америці,

(друкований в „Свободі" ч. 258, 259 і 260).

По рефераті отворив предсідатель дискусію.

Першим забирає голос **о. Левицький.** Мовби вступ до реферату проф. Стеткевича, бесідник згадує за реорґанізацію „Обєднання". Підносить, що вже на першому Конґресі обговорювано цю справу, і, як тоді, так тепер він обстоює за цим, щоби членами були не товариства, брацтва чи клюби, але одиниці, щоб кождий Українець індивідуально був членом „Обєднання".

Переходячи до реферату проф. Стеткевича, о. Левицький побоюється, що „Обєднання", беручи на себе таку тяжку справу, як справа школи, непотрібно переладовує себе „всякими завданнями".

В реорґанізацію школи, хоч вона є конечною після проєкту проф. Стеткевича бесідник не вірить, бо для переведення цього треба тисячів долярів. — „Легко, — каже — ухвалити, але чи на тім і не скінчиться?" Реорґанізацію цю в дотеперішні школи ввести не можна, бо від вечірних шкіл не можна вимагати за богато. На це потрібні цілоденні школи. Неможливим є для дякоучителя, щоби він по цілоденній праці ще товкся з дітьми. Гадка є така, щоби не на велику скалю робити, але постепенно. Перше реорґанізація „Обєднання" самого, а потім школи.

Др. Клодницький коротко заявляє, що реорґанізація „Обєднання" є конечною і в цьому піддержує плян д-ра Мишуги. Дальше бесідник опрокидує слова попередбесідника, котрий сумнівається в корисний вислід реорґанізації. Він заявляє: „Робота вся може бути переведеною, коли лише схочеться! І так же школа, яка буде поставлена як інституція для себе, мусить розвиватися і робити свою роботу! Власне тепер треба використати час спокою, коли минули палкі боротьби й антаґонізм, і зеднувати до спільної акції місцеві орґанізації. Індивідуально цього робити не можна, тільки гуртом, зорґанізовано!"

о. Струтинський знаходить реферат за ідеальний. Критика дотеперішнього навчання дякоучителів та шкіл парохіяльних є неслушною, бо дякоучителі робили свою роботу добре. Якщо жадаєте від дякоучителів ліпшого навчання, так треба їм дати лиш підручники! Наша школа не має добрих підручників ні для вчителів, ні для дітий. Треба видати книжки, в яких булиб образці, представляючі селянську хату, село, вишиваний стрій, плуг і много иньших річий, про які дитина читає та їх не знає. Відтак оспорює безконфесійність школи.

Предс. О. Ревюк заявляє, що шкільний реферат виробив проф. Стеткевич по нарадах і передискутованню цеї справи з урядом Обєднання. Проф. Стеткевич лиш зреасумував погляди й ідеї батьків і дописувателів „Свободи", та на припорученння уряду зладив цей реферат. Шо реферат ідеальний, уряд „Обєднання" це дуже добре знає. Роздумавши над цим, уряд знає, що робить, і знає, де вся перешкода. Головна перешкода в самих людях. Але власне байдужність в справі освіти нашого загалу треба побороти! Щодо безконфесійности, то належить вияснити, що ніхто не поборює релігії! „Ми одначе знаємо, що релігійність в школі є шкідливою з того боку, що діти кількох віроісповідань під впливом своїх священиків вчаться себе взаїмно ненавидіти! Навчання релігії має відбуватися в неділю в церкві по богослуженню".

Др. Мишуга стверджує слова бесідника і заявляє, що парохіяльні школи й дальше можуть істнувати. Ніхто їх не усуває, якщо громада хоче їх у себе мати. Однак всі парохіяльні школи мають бути під контролею „Обєднання" щодо цего, щоби мали однакові підручники, один плян науки і т. п.

Гром. Кедровський: Ми мусимо ратуватися в Америці. Тому конечним є намірити плян піднесення школи. Значиться, що є доброго, зіставити і піднести його до певної висоти, а що викривлене направити. Миж знаємо, що нема одного пляну навчання і кождий учитель вчить собі, як хоче. Щоби завести якийсь лад, мусимо створити комісію, яка випрацювалаби плян навчання. Богато з учителів не знає способу навчання, методики, тому для них треба як не курсів, так що найменьше підручників для самонауки.

Правопис по книжках, яких вживається в наших школах, неодностайний, а мова в них горендальна. Тому конечним є завести однакові, з однаковим правописом підручники; тай в кінци муситься жадати мінімум програми навчання.

о. Іванишин підпирає реферат і старається потвердити слушність референта, а заразом побиває всі виводи і страхіття неприхильників вільної Рідної Школи. Коли говорю тут, що діти не люблять школи, так на це є причини: 1) нема відповідного приміщення, 2) світла і 3) богато дітий на одного учителя. Дати дітям добру школу, ясну і вигідну, та не богато дітий на одну лекцію, тоді безпечно школа буде милою і корисною для дітий. Школа має бути безконфесійною. Це не значить безрелігійною! Овшім, школа має вчити релігії, та не в час науки, але поза годинами шкільними. І тут представляє ідею недільних шкіл („Сондей Скул"). Узасаднює це антаґонізмом і ворожнечею, яку викликують серед дітий самі священики. Дає такий примір з Ню-Йорку. Дитина, що ходить до української школи, належить до православної церкви. Яко член цеї церкви йде ця дитина до сповіди і до причастія до свого душпастиря. Та коли на другий день приходить до школи, там священик, греко-католик, каже тій дитині, що тамта сповідь і причастіє не важні і вона мусить на ново сповідатися у него! Чи це гідне поступовання? Чи не скривлює воно душу цеї дитини! В цей спосіб не шириться віру Христа і любов, а ненависть, яка відтягає якраз від добра і ширить безрелігійність! Отці і панове! Я вірю в це, що моє сумлінне каже мені робити! І коли я певний, що роблю після свойого переконання, тоді моя совість чиста! Гипокризія є розсадником зла і безвіря! Самолюбство і пиха не позволяють деяким отцям протверезитись і поглянути справі просто в очи. От один ученик, після години науки релігії через гр.-кат. священика, приходить до дому і таке розповідає свойому батькови по англійськи: „Father, our priest must be funny. Not long ago he taugth us, that God is everywhere, on the ground, under the ground, in heaven, and in seaand, today he said, that there is no God in our church (цебто в православній). Отсе самі розважте, яку шкоду приносить цього рода навчання релігії. Тому, щоби це минути, треба завести недільні школи для навчання релігії.

Дальше треба завести однакові підручники і позбутися тих, що мають неоднаковий правопис, та викинути цю церковщину, яка затуманює не лиш дітей, але і учителів. На місце невишколених дякоучителів треба конче вправних учителів.

Що більшість дякоучителів це малограмотні, ми про те дуже добре знаємо. Ось примір. Коли раз ходив я в Пенсильвенії зі своїм деканом, гр-кат., по візитації, прийшли ми до школи почути, як наш дяк учить. Декан викликав одного з учеників до таблиці і казав написати слово „псалтир". Хлопчина написав. Учитель каже „ронг"! — Другий раз „ронг" і так кілька разів. Декан і я лиш подивилися на себе, бо хлопчина написав добре. Тоді декан каже: „Ану напишіть самі" — і наш дяк друкує з розмахом „Фалтир". І того рода учителі виховували наше покоління в Америці.

(Дальше буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Сим повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в неділю, 27. падолиста, о 2-ій годині пополудни під ч. 610 S. American St. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючим членам пригадується, щоб вирівнали свої залеглости тому, що в слідуючім місяци має відбутись контроля. Отже хто не вирівнає своєї залеглости, буде суспендований. — І. Сорока, предс.; І. Пітка, кас.; О. Булай, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ